

Şükür bagşynyň gyzy / hekaýa

Category: Kitapcy, Söhbetdeşlik, Taryhy proza

написано kitapcy | 22 январа, 2025

Şükür bagşynyň gyzy / hekaýa

ŞÜKÜR BAGŞYNYŇ GYZY

Öwezgelen ussa, Ýegendurdy Mürrük, Şükür bagşy üçüsiniň bu gije ýene başy birikdi. Olar köpden bäri duşuşmandylar. Gökdepe töweregindäki obalardan toýdan gaýdyp gelýän sazanda dostunyňkyda düşläp geçmegi makul bildi. Ol ussa dostuna sözem beripdi ahyryn... Kakada bir agşam ýatyp ertesi daň bilen Duşaga tarap ýöräbermeli...

Ýolboýy özünü ynjalykdan gaçyran bir wakanyň pikirini edip gelen sazanda syr alyp, syr berýän dostlaryna içini dökmän oňup biljek däl. Olar näme diýerkä? Barybir, bu ahwalat sazandanyň – a ýüregine, öýüňem törüne sygjak zat däl...

Şükür dutaryna kimdir biriniň ogryňça el degirýändigini öňrädken aňypdy. Ol bir zat syzýardy. Wehimmi, howsalamy, nähilidir bir düşnüksiz duýgy onuň kezbisini jümşüldeyip gidýärdi...

Bu gün onuň göwnüne ýene çiglik gitdi. Tärimden asylgy dutary ýene gabyndan çykarypdyrlar. Bagyny baglanda gyrnakbaga derek çigin salypdyrlar. Şükür bilgeşleýin gyrnakbagy salypdy...

Bu gezek welin... Şükür beýle zady asla garaşanokdy... Gara öýden çykýan şirin owaz ony doňan ýaly etdi – de goýaýdy. Owazdan dolan öý göýä örküni ýerden üzüp, batbökrek ýaly bolup asmana göterilene döndi...

Şükür gözlerini asmana dikdi. Ol gyrak – bujaksyz asmanyň mawy alyslyklararyndan öz hyýalynda döreden eziz didaryny agtarýardy... Başy ak telpeklige, eli gara dutarly oglanjyga derek alagaly gupbaly gyzyň keşbi peýda bolýar – da ýene eräp, gözden gaýyp bolýar, ötägidýär...

Hurmagözel saz çalýar. Bagşynyň hut öz syntgylan sazyny...

Şükürini gözleriniň owasy çyglandy. Ol asmana seretdi – de gözýaşyny gözleri bilen ýuwutdy. “...Wah, oglan bolsaň, yzma – yz, tozuma – toz boljak ekeniň, balam”.

Ol gara öýe tarap ätlejek boldy – da, birdenem, bu pikiririnden dönüp, yzyna dolandy: “Çalyber, guzym. Çalyber... Eliňe gül bitsin. Çalyber...”.

Daş işikde kimdir biriniň bardygyny aňsyran Hurmagözel onuň yza dolananyny täriminiň gözeneginden görüp galdy.

Indi, Şükür öz gyzynyň şirin – şirin sazalary çalyň bilýändigini bilýärdi, Hurmagözelem kakasynyň bu syrdan habarlydygyny. Gyz atasynyň paýhasyna, giňgöwünliligine, sazanda – da gyzynyň, edep – ekramyna. Şeýdip, bu iki göwnüň arasynda ýüpek ýaly saz düşdi. Bu dilsiz baglanyşyk, sözsüz söhbetdeşlik täsin syr bolubam galyberdi...

– Türkmençilikde biziň munymyz birhiliräk bolýar – da – diýip, Şükür bagşy pikirini çugdamlap başlady. – Ýöne men şundan adalatly, şundan halal çözüdi tapyp bilmedim. Men oňa halypalyk edip biljek däl, bu bir. Onuň göwnüne – de degjek däl, buda iki. Çalybersin.

Ara düşen dymyşlygy Ýegendurdy poşy bozdy:

– Hak aýdýaň, Şükür. Halatly çagadyr. Göwnüne degmegin.

Öwezgelen ussa onuň sözünüň üstüni ýetirdi:

– Ýene bir zat bar, Şükür jan. Il biler, belki, biýändirem. Sebäp diýseň, “Aý dogsa älem görer” diýlenidir. Ýöne seniň iliniň gepi – gürrüni bilen işiň bolmasyn. Sen şu raýyňdan gaýtmagyn, dogan. Goý, çalsyn. Çalybersin.

Ozalam polady ýumşak Şüküriniň dost sözünden göwni bähra tapdy.

– Mähir – mylakatyňyza taňrýalkasyn. Arkaýyn boluň, menden öz çagama zowal ýok. Onsoňam, sazyň gudraty güýçli, ussa gardaş.

– Ol şeýle diýdi – de, gapdalda duran dutaryna el ýetirdi, hortap, uzyn – uzyn barmaklary bilen onuň kädisini syýpady.

– Çalmasa, ýüregine sygmaz, öler... Bagşy, şeýle diýdi – de dostlary üçin saz çalmaga başlady. Onuň çalyň başlan söhbetdeşligiň

Duşakdaky mähelläniň hepde –bir gezek üýşýän bu ýeri bazar bolup bazaram däl, ýöne ady “bazar” diýäýmeseň. Her näme – de bolsa, iki sany dükan, ädikçiniň, demirçiniň ussahanajygy bar, gawun – garpyz, ownuk – uşak zat satýanlaram ýok däl. Bolýan eken – dä...

Şükür haly horjunyny eşegiň gaňňasynyň üstüne atyp, öýüne gaýtmakçy bolupdurka bir al atly ýaş ýigit onuň deňesine geldi – de atynyň jylawyny çekdi. Otuz ýaşlarynda bolaýmasa diýdirýän bu degenek jahylyň arkasynda dutary – da bar.

Şükür her näçe jan etse – de ony tanap bilmedi, “Haý bilmedim welin, sen, ýigit, bu töweregiň adam – a däl...” diýip içini geplettdi, oňa çenli atlyýigit salam berdi:

– Agam, salawmaleýkim.

– Waleýkim. Saglykmy, saglyk amanlykmydyr, inim?

– Agam, kyn görme – de maňa Şükür bagşynyň öýüni salgy bersene.

Şükür oňa näme diýjegini bilmän biraz sagynyp durdy – da, gel – aý, näme bolsa, şol bolsuna urdy.

– Bolýa, inim, salgy bereýin. Ho – ol, kybladaky kepäni görýäňmi? Edil gapdal ýanynda – da gara öý bar...

– Hawa, hawa...

– Şükür bagşynyň öýi – hä şol bolmaly.

– Boldy – boldy. Sagja bol, agam. Taňyrýalkasyn.

– Bi, bagşy aga saz çalyň bermek hyýalyň barmydy?...

– Aý, hawa. Bagşy aga bilen bir gije – ýarym gije darkaş uraýsak, diýlip gaýdylandyr, öz – ä... Görmeli – dä...

Ol atyny debsiläp, salgy berlen tarapa ugrady.

– Baryber bakaly, ynha, menem barýan zzyňdan – diýip, sazanda onuň zzyndan gygyrды. Ol Şüküriň sözünü eşitmedimi – nämemi gidiberdi.

... Edil beýle bolar öýdüp, Şüküriň pikirine gelmändi. Ol bu pursaty görüp haýran galdy.

Myhman atynyň jylawundan tutypdyr – da gara öýüň deňesinde çommalyp otyr. Ýüzünü keseräk sowup, boýnuny süýndirip, aňk bolup galypdyr. Myhman Şüküriň gelenine – de, “Geçiberseň bolmyýamy? Näme beýdip otyrsyň” diýen sözüne – de kân bir üns

bermedi...

– Ýuwaşrak bolaweri, jan agam! Halypa gyzył ot bolup otyr. Heý, şumat onuň ýanyna baryp bormy?!

... Gara öýden eşdilýän sazyň jadysyna Şükürem bendiwan boldy... gara öý hol, alysda salgym atýan ýaly... Asmana göterilen batbörek ýaly. Gara öými bu ýa- da zarňyldap duran altyn owazly alagaly gupbamy?...

Şükür hyýal kölünden çykdy – da “Ähüm! Ühüm! Hurmagözel!” diýip, öýe baka yöneldi. Oňa çenli bir topbak gyz gögerçin ýaly güsürdeşip daşaryk çykdy. Olar çalt – çalt ýöreşip beýleki jaýa girip gitdiler.

“Häýt, diýmäýin diýsänim. Edere işiňiz ýokmy?! Hany, çay goýuň derrew” diýip, Şükür çala käýinjiredi – de ýylgyrды.

Şol wagyt myhman bagşy atyna çalasyňlyk bilen towsup mündi – de, ökjäni göteräýdi. Şükür näme etjegini bilmän onuň zzyndan gygyrды: “Duraweri, myhman! Aý saklan – how!”.

Durarmy! Hon – ha, ol atyny ýüzin salyp, gündogara tarap tutduryp barýar. Şükür onuň kimdigini, adynyň nämedigini – de bilmän, zzyndan garap galdy. Myhman bagşynyň kellesinde welin şu jümle gaýtalanýardy “Şükür bagşynyň gyzy şo zeýilli saz çalyan bolsa, onuň özi, gör, nähilidir. Bu ýerlerde durup bolmaz, halypa.”

Ahmet Halmyrat

Taryhy proza